

gemeente **Roermond**

Evaluatie participatie 'Innovatietraject Wijkgerichte Inburgering'

Gemeente Roermond

Maart 2011

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3
2. ACHTERGROND	4
2.1. De wijk als vindplaats.....	4
2.2. Roermondse wijkgerichte aanpak.....	4
2.3. Duurzaam verbinden aanvraag budget 40+wijken Donderberg	5
3. UITGANGSPUNTEN PLAN VAN AANPAK	6
3.1. Visie op participatie.....	6
3.2. Doelstelling	6
3.3. Werkwijze.....	6
3.4. Participatieladder	7
3.5. Soorten participatie	8
4. DUAAL INBURGEREN.....	9
4.1. Inventarisatie aanbod.....	9
4.2. Maatwerk aanbod	9
4.3. Nulmeting.....	10
4.4. Meting tijdens het traject.....	11
4.5. Meting na het traject	12
4.6. Conclusie	12
4.7. Acties	12
5. STURING OP HET INNOVATIETRAJECT	14
5.1. Projectstructuur	14
5.2. Rollen	15
5.2.1. Projectleider/ beleidsmedewerker inburgering	15
5.2.2. Teamleider educatie	15
5.2.3. Wijkcoördinatoren	16
5.2.4. Trajectcoaches.....	16
5.3. Conclusie	16
5.4. Structurele inbedding	16

1. INLEIDING

Op 8 april 2008 is de gemeente Roermond door het toenmalige ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (hierna VROM), portefeuille Wonen, Wijken en Integratie (hierna WWI) ingeloot voor deelname aan het Innovatietraject Wijkgerichte Inburgering. Op 2 juni 2008 heeft het college van burgemeester en wethouders van Roermond ingestemd met uitwerking van een plan van aanpak. In de daaropvolgende maanden tot december 2008 is het plan van aanpak in samenwerking met de procesmanager van VROM uitgewerkt. Op 16 december 2008 heeft het college het plan van aanpak aangehouden en verzocht om een gesprek tussen wethouders Kemp (portefeuille maatschappelijke zorg en welzijn) en Schreurs (portefeuille wijkontwikkeling), de coördinatoren wijkontwikkeling (kort: wijkcoördinatoren) en de stellers van het voorstel. Dit gesprek heeft op 7 januari 2009 plaatsgevonden. Op basis van dit gesprek is het plan aangepast. Op 20 januari 2009 heeft het college ingestemd met het plan van aanpak en het verder uitwerken van het plan samen met het Ministerie VROM. Hierop heeft op 11 februari 2009 een vervolgspraak plaatsgevonden waarbij de toenmalige projectleider, de beleidsmedewerker inburgering, wethouders Kemp en Schreurs, de wijkcoördinatoren en vertegenwoordiger(s) van het ministerie aanwezig waren. Op 17 maart 2009 heeft het college van Roermond besloten om het plan van aanpak voor het innovatietraject ter goedkeuring in te dienen bij het ministerie. Bij brief van 9 april 2009 geeft VROM aan dat zij voor de uitvoering van de activiteiten, zoals omschreven in het plan en de oplevering van de in het plan omschreven producten een bedrag ter beschikking stelt van € 512.000,-. In de periode van 9 april tot 1 juli 2009 is het functieprofiel voor de trajectcoaches opgesteld en is de wervingsprocedure in gang gezet. Met ingang van 1 juli 2009 zijn de trajectcoaches gestart met werken in de wijken.

Met het innovatietraject wijkgerichte inburgering wil Roermond drie ambities bereiken, waarbij de ambitie voor blijvende participatie van de inburgeraar het hoofddoel van het innovatietraject wijkgerichte inburgering is. De overige en hiermee samenhangende ambities zijn een leefbare wijk met in hoge mate participerende inwoners, en een verwachte toename van de kwaliteit en de kwantiteit van inburgering. De looptijd van het innovatietraject is drie jaar. Het project wordt uitgevoerd in drie wijken van Roermond te weten, het Roermondse Veld, de Donderberg en Kemp-Kitskensberg/Heide.

Voorwaarde vanuit VROM voor deelname aan de pilot is het uitwisselen van opgedane ervaringen en kennis in de vorm van producten en werkwijzen. Deze 'evaluatie participatie' maakt onderdeel uit van een serie op te leveren producten en hangt samen met de tussentijdse evaluatie van het innovatietraject van mei 2010, de evaluatie huisbezoeken van november 2010 en de evaluatie netwerkbenadering van november 2010. Deze evaluatie zal worden gebruikt voor de kennistransfer naar andere gemeenten en zal gepubliceerd worden op de website van de Rijksoverheid.

Deze evaluatie is daarnaast ter vaststelling voorgelegd aan de stuurgroep wijkgerichte inburgering en het college van B&W van Roermond. De stuurgroep heeft bovendien zeggenschap in de verdere uitwerking van het project en de in te zetten acties.

2. ACHTERGROND

2.1. De wijk als vindplaats

Het plan van aanpak wijkgerichte inburgering van de gemeente Roermond maakt gebruik van de wijk als vindplaats voor potentiële inburgeraars. De aanwezigheid van verschillende partners, de kleine schaal, en de directe nabijheid van voorzieningen doorbreken de anonimiteit waarin veel potentiële inburgeraars verkeren. Bovendien herbergt de wijk een breed scala aan natuurlijke vindplaatsen voor potentiële inburgeraars, waaronder scholen, buurthuizen, vader- en moedercentra etc.. Ook via de activiteiten van welzijns- en bewonersorganisaties kunnen kandidaten worden geworven. Daarnaast zijn er vaak een of meerdere zelforganisaties actief in de wijk en/of is er sprake van sleutelfiguren die in contact staan met potentiële inburgeraars binnen de wijk. Het innovatietraject wijkgerichte inburgering stelt Roermond voor de uitdaging om in te zetten op het vinden van potentiële inburgeraars in de wijken.

Het vinden van inburgeraars is op twee manieren ingezet. Enerzijds een persoonlijke benadering door het afleggen van huisbezoeken en anderzijds door de inzet van belangrijke sleutelfiguren en organisaties in de wijken; de netwerkbenadering.

Met het opstellen van een inburgeringsagenda en deelname aan het Innovatietraject Wijkgerichte Inburgering is Roermond met alle betrokken partijen de uitdaging aangegaan om de kwaliteit van inburgering te verbeteren. Met kwaliteitsverbetering van de inburgeringsprogramma's wordt gedoeld op meer maatwerk binnen de trajecten, verbetering van de competenties van uitvoerders van inburgeringsprogramma's en een versterking van de verbinding tussen inburgering en participatie. Er wordt ingezet op een integrale aanpak en duale inburgeringstrajecten, in 2011 moet landelijk gezien 80% van de inburgeringstrajecten duaal zijn. Voor 2010 was de landelijke doelstelling een percentage duale trajecten van 60%. In 2010 kende Roermond een percentage van 54% duale trajecten, waarmee de landelijke doelstelling bijna behaald is.

De kwaliteit van inburgeringsprogramma's is afhankelijk van de inhoud van de inburgeringsvoorzieningen, de deskundigheid van de aanbieder en de mate waarin inburgeringsvoorzieningen aansluiten bij de capaciteiten en de behoeften van de individuele inburgeraars. In het innovatietraject wijkgerichte inburgering worden inburgering en participatie zeer nadrukkelijk gekoppeld. Tussen inburgering als leertraject naar taalbeheersing en participatie als volwaardige deelname in de samenleving zit een belangrijke wisselwerking. Taal is de eerste vorm van communiceren en is daarmee een belangrijk aspect van participatie. De wijk is het platform voor participatie en tevens de vindplaats van (potentiële) inburgeraars. De kwaliteit wordt gemeten op basis van het aantal duale trajecten en het aantal geslaagden.

2.2. Roermondse wijkgerichte aanpak

In Roermond wordt reeds enkele jaren succesvol gewerkt vanuit een wijkgerichte aanpak: wijkbeheer in relatie tot wijkontwikkeling. Wijkontwikkeling heeft tot doel het bewaken en verbeteren van het fysieke, sociale en economische leefklimaat in de Roermondse wijken. De uitvoering van wijkontwikkelingsplannen is in volle gang. Oorspronkelijk voerde het fysieke aspect de boventoon binnen de wijkontwikkelingsplannen. De sociale component was ondergeschikt. Vanuit de dagelijkse praktijk is de les getrokken dat een sterke sociale component noodzakelijk is voor het welslagen van wijkontwikkeling. Bij de totstandkoming van plannen worden bewoners, vrijwilligers en professionals intensief betrokken. Wanneer een wijk uit balans raakt, leiden problemen van individuele burgers – zoals armoede, werkloosheid, of taalproblemen – tot een collectief probleem voor de wijk. De gemeente Roermond heeft er bewust voor gekozen om haar burgers 'aan zet' te plaatsen en begint hier nu de vruchten van te plukken. Binnen Roermond wordt mede vanuit bovenstaande wijkgerichte aanpak gebruik gemaakt van een groot aantal sociaal maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast is

in elke wijk (Roermondse Veld, Kemp-Kitskensberg/ Heide en Donderberg) een wijkteam actief. In het wijkteam werken de coördinator wijkontwikkeling, de wijkopzichter, de straatcoach, de buitengewoon opsporingsambtenaar en de gemeentelijk opsporingsambtenaar van de gemeente Roermond samen met de bewonersondersteuner en de jongerenwerker van de welzijnsorganisatie, de wijkmeester en de woonconsulent van de woningcorporatie en de wijkagent van de politie Limburg-Noord.

Kenmerkend voor de wijkgerichte aanpak van Roermond en de netwerkbenadering van dit innovatietraject is onder meer dat, ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid, oog heeft voor problemen c.q. de aanpak van de netwerkpartners. Met ander woorden, inburgering 'is van ons allemaal' en niet alleen de verantwoordelijkheid van de gemeente. Concreet betekent dit dat de netwerkpartners o.a. bereid moeten zijn om hun aandeel te leveren in het verbeteren en stimuleren van de intrinsieke motivatie van de potentiële vrijwillige inburgeraars. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de ingangen en de contacten die de verschillende partners hebben. Inburgering dient daarbij door de netwerkpartners te worden gezien als een essentiële voorwaarde om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer en om, vanuit de Wmo-gedachte, in staat te zijn je eigen verantwoordelijkheid te dragen en de leefbaarheid van de wijk te vergroten. Passend bij deze Wmo-gedachte is ook het thema participatie. Onlangs heeft het voormalige kabinet forse bezuinigingen op de inburgering aangekondigd. Het budget voor de inburgering wordt gedurende de komende jaren afgebouwd; in 2011 met 100 miljoen euro, in 2012 met 175 miljoen en 2013 met 235 miljoen euro. Vanaf 2014 wordt er structureel 333 miljoen euro op inburgering bezuinigd, dit betekent dat er in 2014 geen Rijksmiddelen meer beschikbaar zijn voor inburgering. Ondanks de aangekondigde bezuinigingen blijft inburgering noodzakelijk en belangrijk. Zoals ook is opgenomen in het coalitieakkoord 2010-2014 'Slagvaardig en Spaarzaam' van de gemeente Roermond begint integratie met het leren van de Nederlandse taal. Het niet spreken van de Nederlandse taal kan een van de belemmeringen zijn om mee te kunnen doen in de Roermondse samenleving. Het bevorderen van participatie speelt zich af op een breed terrein, om die reden blijft de bijdrage van de netwerkpartners op dit vlak van groot belang.

2.3. Duurzaam verbinden aanvraag budget 40+wijken Donderberg

Roermond heeft in het kader van het budget 40+ wijken een subsidieaanvraag ingediend voor de wijk Donderberg. Deze aanvraag is gehonoreerd. Het doel van de wijkaanpak is dat Donderberg de komende jaren weer een prettige en veilige wijk wordt. Een wijk waar mensen rustig kunnen wonen, ondersteund door (informele) netwerken, en een wijk met ontplooiingskansen, zowel op het gebied van werkgelegenheid als sociaal-maatschappelijke participatie. De focus in de aanpak is dat voor elk huishouden de basis op orde moet zijn. En met basis wordt bedoeld huis, inkomen, werk, ontplooiing en veilig opgroeien. Centraal in de aanpak staat dan ook 'het verder brengen van mensen'. Inburgering kan een middel zijn om dit doel te bereiken. Enerzijds gaat het om het stimuleren en gebruik maken van talenten en bestaande netwerken. En daar waar die netwerken niet aanwezig zijn, om het opzoeken van mensen en smeden van nieuwe verbindingen. De maatregelen die mogelijk worden door het budget 40+wijken zijn aanvullend op de bestaande aanpak.

3. UITGANGSPUNTEN PLAN VAN AANPAK

In het plan van aanpak heeft Roermond drie pijlers van participatie beschreven:

1. de wijk als vindplaats;
2. duaal inburgeren;
3. blijvende participatie.

Deze evaluatie richt zich met name op de laatste twee pijlers oftewel op taal en participatie.

3.1. Visie op participatie

Een inburgeringstraject is een traject om een inburgeraar in Nederland de kennis bij te brengen die benodigd is om te kunnen functioneren in de samenleving. Het is een taalopleiding voor Nederlands en bereidt inburgeraars tevens voor op een inburgeringsexamen waar ook kennis van de Nederlandse samenleving getoetst wordt. Het inburgeringsdiploma geeft een niveau van taalbeheersing en algemene kennis van de Nederlandse samenleving aan van de inburgeraar. Het behalen van het diploma zegt echter niets over de participatie van de inburgeraar. Het is dan ook belangrijk om inburgering in samenhang met participatie vorm te geven. De taalverwerving heeft betrekking op de participatieactiviteiten en de participatieactiviteiten hebben een expliciete rol in het stimuleren, ondersteunen en faciliteren van het taalverwervingsproces.

Deze gedachte past ook bij de Roermondse visie op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) waarin staat: *“de gemeente Roermond spreekt inwoners van Roermond allereerst aan als burger. Een burger die participeert in de samenleving en daarbij de eigen verantwoordelijkheid neemt. De gemeente investeert in de sociale infrastructuur van Roermond om hiermee voorwaarden te scheppen zodat burgers de verantwoordelijkheid voor zichzelf én anderen kunnen nemen. Juist de onderlinge verbanden tussen (groepen) mensen en organisaties maken het mogelijk dat zoveel mogelijk burgers mee (gaan) doen en blijven doen aan de samenleving. De gemeente vormt een vangnet voor degenen met beperkingen die zichzelf, en ondanks hulp van hun netwerk, niet weten te redden en een beroep moeten doen op de zorg in het kader van de Wmo. Vanuit dit kader geeft de gemeente Roermond inhoud aan de prestatievelden van de Wmo.”*

3.2. Doelstelling

De gemeente Roermond streeft ernaar dat iedere burger meedoet. Hierbij staat eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid centraal. Het leren van de Nederlandse taal is een voorwaarde om mee te kunnen doen maar is niet genoeg. In het innovatietraject wijkgerichte inburgering wil de gemeente Roermond daarom duale trajecten aanbieden die zich richten op zowel inburgering als participatie, waarbij alle activiteiten binnen het inburgeringstraject in het teken van het doelperspectief van de inburgeraar staan.

Doelstelling van dit innovatietraject is duurzame participatie van alle inburgeraars die vanuit de wijkgerichte inburgering starten met een taal en of participatieactiviteit. Onder duurzame dan wel blijvende participatie wordt verstaan: zelfstandige deelname aan de samenleving gedurende tenminste 6 maanden na afloop van de door de gemeente aangeboden activiteit.

3.3. Werkwijze

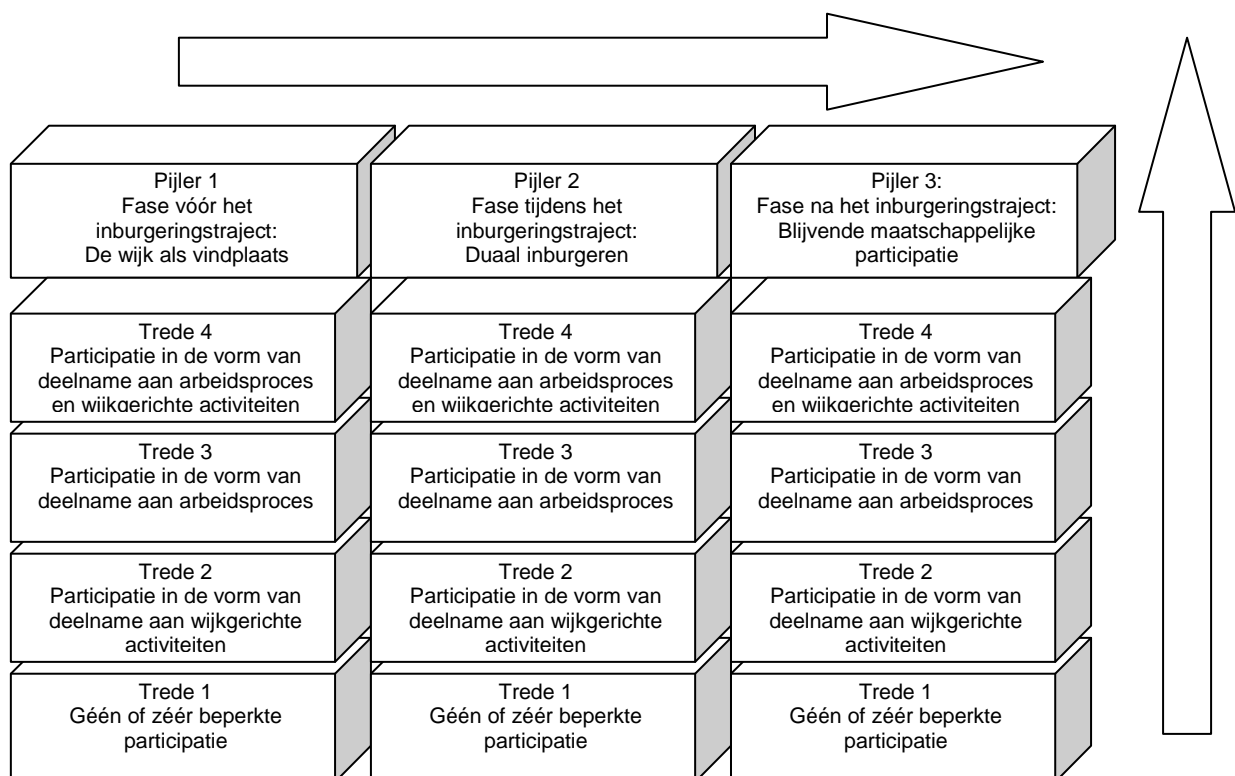
Om de doelstelling te kunnen bereiken heeft de gemeente Roermond drie trajectcoaches aangesteld die elk actief zijn binnen hun eigen wijk en verantwoordelijk zijn voor het vinden, motiveren en begeleiden van de inburgeraars naar duurzame participatie. De trajectcoaches hebben hiertoe een tweetal instrumenten ingezet, te weten de huisbezoeken en de netwerkbenadering. Voor een

uitgebreide beschrijving hiervan wordt verwezen naar de evaluatie huisbezoeken van november 2010 en de evaluatie netwerkbenadering van november 2010. Om naast het bestaande aanbod in de wijk, voldoende maatwerk te kunnen bieden in het participatieaanbod heeft een aanbesteding plaatsgevonden waarbij participatieactiviteiten, als onderdeel van een inburgeringstraject, worden ingezet door middel van een dynamisch selectiedocument oftewel digitale marktplaats, waardoor een passend aanbod kan worden gedaan. Hier wordt in paragraaf 4.2 verder op ingegaan. Om de mate van participatie te meten hanteert Roermond een zogenaamde participatieladder die in de planfase van dit innovatietraject is ontwikkeld.

3.4. Participatieladder

De gemeente Roermond werkt binnen het innovatietraject wijkgerichte inburgering met een participatieladder die bestaat uit 3 pijlers. Pijler 1 behelst de mate van participatie van een (potentiële) inburgeraar vóór aanvang van een inburgeringstraject, pijler 2 behelst de mate van participatie tijdens het inburgeringstraject en pijler 3 beschrijft de mate van participatie na afronding van het inburgeringstraject. Binnen elke pijler worden 4 treden benoemd oplopend van geen of een mindere mate van participatie (niveau 1) tot een hoge mate van participatie (niveau 4). Het is de bedoeling om een (potentiële) inburgeraar zowel hoger op de participatieladder te laten komen alsook zo veel mogelijk richting of in de derde pijler te laten komen.

Schematisch ziet dit denkkader er als volgt uit:

Figuur 1: participatieladder

3.5. Soorten participatie

Om bovenstaande participatieladder verder te concretiseren wordt in het Roermondse innovatietraject onderscheid gemaakt in de volgende soorten participatie die ingedeeld kunnen worden in de treden van de ladder. In onderstaande tabel worden bovenstaande schematisch weergegeven.

Soort participatie	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4
instapcursus inburgering	X			
alfabetiseringstraject	X			
conversatielessen in de wijk	X			
re-integratie ¹			X	
betaald werk ²				X
activiteit gericht op ondernemerschap ³			X	
Mbo-opleiding			X	
activiteit gericht op maatschappelijke activering ⁴		X		
vrijwilligerswerk ⁵		X		

Tabel 1: soorten participatie

¹ leidt tot betaald werk, bijvoorbeeld via re-integratietrajecten, werkstages of participatiebanen.

² activiteit die toegespitst is op de activiteiten die de inburgeraar uitvoert in het kader van zijn werk.

³ verwerving van de benodigde kennis en vaardigheden van een (toekomstig) ondernemer en ondersteuning bij de oriëntatie op de start van een bedrijf.

⁴ gericht op het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt, gericht op opvoedingsondersteuning (vrijwilligerswerk op en rond de school van het kind), empowermentcursussen of opvoedingsprogramma's

⁵ diverse werkvormen waarbij geen inkomen wordt verworven

4. DUAAL INBURGEREN

4.1. Inventarisatie aanbod

Zoals gezegd is het bewerkstelligen van blijvende participatie de hoofddoelstelling van dit innovatietraject. Om deze reden is dit onderwerp vooral in de netwerkbenadering steeds van belang geweest. In samenwerking met de netwerkpartners hebben de trajectcoaches wijkgerichte inburgering, voor aanvang van hun contacten met de inburgeraars, een inventarisatie gemaakt van het huidige participatieaanbod per wijk. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de in het vorige hoofdstuk benoemde soorten participatie. Tevens is aan deze lijst informatie toegevoegd over de organisatoren, de plaats, het tijdstip en de kosten van de activiteit. Dit overzicht is bedoeld als naslagwerk voor de trajectcoaches. Op basis hiervan beschikken zij in hun contacten met de inburgeraars altijd over een actueel aanbod dat zij vervolgens met de inburgeraar kunnen bespreken. Er bleek een veelheid aan activiteiten in de wijken aanwezig variërend van fietslessen, tot samen sporten, tot computerlessen en vrijwilligerswerk. Om een goed beeld te krijgen van de diverse activiteiten hebben de trajectcoaches ook zelf deelgenomen aan een aantal van deze activiteiten. Op deze manier is het makkelijker om de inburgeraars te enthousiasmeren voor deelname aan de activiteit. In eerste instantie werd dan ook ingeschat dat er geen aanvullend aanbod nodig was om alle inburgeraars te kunnen plaatsen. Tijdens de gesprekken met potentiële inburgeraars is in 20 gevallen echter gebleken dat het aanwezige aanbod voor hen niet passend was. Het Nederlands taalniveau van deze mensen is ruim voldoende. Een inburgeringsaanbod werd hiermee overbodig. Participatie is echter het hoofddoel van dit innovatietraject, om die reden is in overleg met de netwerkpartners gezocht naar andere participatiemogelijkheden. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de ingangen en de contacten die de verschillende partners op hun beurt hebben.

4.2. Maatwerk aanbod

In het inburgeringscontract met een looptijd t/m 31 december 2009 was de dualiteit van trajecten ondergebracht bij de taalaanbieder. In de praktijk bleek echter dat de taalaanbieder onvoldoende in staat was om kwalitatieve invulling (maatwerk) te geven aan het participatiedeel op alle domeinen. Omdat Roermond in toenemende mate waarde hecht aan de kwaliteit van inburgering en het verbinden van taal aan participatie heeft het college van Roermond er voor gekozen om het nieuwe contract aan te besteden op basis van twee percelen. Een eerste perceel voor de inkoop van taalonderwijs en het toeleiden naar het inburgeringsexamen en een tweede perceel voor de inkoop van participatietrajecten. In het bestek is de regie tussen het taalonderwijs en het participatiedeel verankerd en is in handen van de taalaanbieder. Bij het oude contract (met een looptijd tot 1 maart 2010) werd er geen onderscheid gemaakt tussen taal en participatie en was er één totaalaanbieder. In het nieuwe contract is er één taalaanbieder die op basis van verschillende modules het inburgeringstraject aanbiedt en de regie voert op de dualiteit van het traject. Het participatieonderdeel wordt echter ingevuld op basis van een dynamisch selectiedocument ofwel elektronisch inkoopgereedschap. Roermond vindt het namelijk wenselijk om in het participatiedeel meer diversiteit en marktdynamiek te laten ontstaan. Verwachting bij het aanbesteden op deze manier was dat beter kan worden ingespeeld op individuele klantvragen en dat aanbieders elkaar gaan uitdagen tot een effectiever begeleidingsaanbod.

De individuele klantvraag wordt tijdens een gesprek met de inburgeraar door de trajectcoach geformuleerd en op de digitale marktplaats gezet. De klant kan hierbij aangeven wat zijn wensen zijn, waar zijn interesses liggen en een (anti-)voorkeur voor een bepaalde aanbieder aangeven. De aanbieders (in Roermond zijn dit er zes) kunnen vervolgens bepalen of zij al dan niet een bod doen. Wanneer een aanbieder een bod wil doen, hebben zij de vrijheid om vanuit hun eigen specifieke expertise een passend traject aan te bieden. Hierdoor ontstaat maatwerk. Door middel van een

geautomatiseerd selectieproces dat is ingericht met behulp van vooraf door Roermond bepaalde robotvariabelen wordt het best passende aanbod geselecteerd.

Door de klantmanagers en de trajectcoaches inburgering wordt het gebruik van het nieuwe systeem als zeer gebruiksvriendelijk ervaren. De website is overzichtelijk, hierdoor is de stand van zaken met betrekking tot de veiling erg goed bij te houden. Ook de inburgeraars zijn in de regel positief over het aanbod en de manier waarop zij dit krijgen.

De participatieactiviteit geldt als een opstap naar duurzame participatie. De betreffende personen worden intensief begeleid door de trajectcoaches om dit te bewerkstelligen. De trajectcoaches hebben daarnaast intensief contact met de begeleiders van het duale inburgeringstraject. Hierdoor kennen de trajectcoaches hun 'klanten'. Ook hebben de trajectcoaches elke maand telefonisch of face-to-face contact met hun klanten. De trajectcoaches hebben inmiddels een band met de inburgeraar opgebouwd. Het onderlinge vertrouwen vergemakkelijkt het succesvol afronden van het duaal inburgeringstraject en het blijvend participeren in de wijk. De trajectcoach fungeert hiermee als regisseur, inkoper en makelaar.

4.3. Nulmeting

Het innovatietraject wijkgerichte inburgering van de gemeente Roermond maakt gebruik van de wijk als vindplaats voor potentiële inburgeraars. Hierbij zijn zowel vanuit de smalle aanpak huisbezoeken, de brede aanpak huisbezoeken en de netwerkbenadering een groot aantal inburgeraars bereikt. In de periode juli 2009 t/m november 2010 gaat het in totaal om 93 personen die vanuit de verschillende aanpakken bereid zijn gevonden om zich in te zetten voor taal en participatie. In onderstaande tabel worden de succespercentages van de drie aanpakken weergegeven. Voor meer informatie over de huisbezoeken en de netwerkbenadering wordt verwezen naar de evaluatie huisbezoeken en de evaluatie netwerkbenadering van november 2010.

Aanpak	Korte omschrijving	Succespercentage (start taal en/ of participatietrajecten)
Smalle huisbezoeken	Huisbezoeken met een beperkte insteek, namelijk alleen inburgering.	26,7% (20 personen)
Brede huisbezoeken	Huisbezoeken met een brede insteek, met onderwerpen als wonen/woon omgeving, leefbaarheid/veiligheid, actief in de buurt, gezondheid, opvoeding, Nederlandse taal & participatie.	15% (3 personen)
Netwerkbenadering	De partners in de wijk als vindplaats voor potentiële inburgeraars en als aanbieder van participatie.	60,9% (70 personen)

Tabel 2: succespercentages wijkgerichte inburgering

Voor alle inburgeraars is een nulmeting gedaan. Dit betekent dat de trajectcoaches op basis van het eerste contact met de inburgeraar de participatieladder hebben ingevuld. Dit is gedaan voor aanvang van het inburgeringstraject en/ of de participatieactiviteit (pijler 1). Hierdoor ontstaat een volledig beeld

van de mate waarin de inburgeraars in de wijk participeren. In onderstaande tabel wordt de nulmeting weergegeven.

Trede	Omschrijving	Aantal personen
1	geen of zeer beperkte participatie	27
2	participatie in de vorm van deelname aan wijkgerichte activiteiten	32
3	participatie in de vorm van deelname aan arbeidsproces	23
4	participatie in de vorm van deelname aan arbeidsproces en wijkgerichte activiteiten	1
TOTAAL		93

Tabel 3: nulmeting

4.4. Meting tijdens het traject

Na deze nulmeting zijn de trajectcoaches in gaan zetten op het bevorderen van de participatie van deze personen. Hierbij worden alle kandidaten minimaal 1 keer per 4 weken gesproken. Het soort contact is afhankelijk van de situatie van de persoon op dat moment. Met een deel van de inburgeraars wordt telefonisch contact gezocht. Een ander deel van de inburgeraars is de taal echter nog onvoldoende machtig om een telefoongesprek te voeren, hen wordt een brief gestuurd waarin het bezoek van de trajectcoach aangekondigd wordt. In overleg met de inburgeraar wordt bekeken waar de gesprekken plaats zullen vinden. Naast geplande gesprekken tussen de inburgeraar en zijn coach vinden in de wijk ook spontane ontmoetingen plaats tijdens activiteiten waar de trajectcoach aan deelneemt. Daarnaast worden ook de aanbieders van duale trajecten, c.q. de mensen die de inburgeraars bij hun duale traject begeleiden, benaderd voor een gesprek. Het doel hiervan is om een nog betere en bredere beeldvorming te verkrijgen met betrekking tot het verloop en de voortgang van het traject van de cliënt.

Acht maanden na de start van het traject wordt opnieuw in kaart gebracht op welke trede van de ladder de inburgeraar zich bevindt. Van de 93 personen zijn er ten tijde van deze evaluatie 32 personen al op dit punt. Voor de overige personen heeft nog geen tussentijdse meting kunnen plaatsvinden omdat deze nog geen acht maanden bezig zijn met hun inburgeringstraject.

Tussentijdse meting	Aantal personen
2 treden ↑	8
1 trede ↑	5
Geen stijging/ daling	17
1 trede ↓	2

Tabel 4: meting tijdens het traject

Van 17 personen is na acht maanden nog geen stijging of daling op de participatieladder zichtbaar. Deze mensen zijn echter wel een pijler opgeschoven omdat zij met het inburgeringstraject zijn gestart. Gedurende de rest van hun traject worden deze personen actief begeleid door de trajectcoaches met als doel ook een stijging op de treden van de ladder te bewerkstelligen.

4.5. Meting na het traject

Ook na afronding van het inburgeringstraject zal de participatieladder worden ingevuld. Ten tijde van deze evaluatie heeft echter nog geen inburgeraar het volledige traject afgerond. Er zijn hierover dan ook nog geen resultaten bekend.

4.6. Conclusie

Er zijn voldoende laagdrempelige activiteiten in de wijken voor mensen met een laag taalniveau en een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Voor deze mensen gaat het met name om het maatschappelijk actief zijn waarbij zij in de praktijk de Nederlandse taal leren. Mensen met een relatief kleine afstand tot de arbeidsmarkt vinden in veel gevallen hun eigen weg via een re-integratietraject of door het leren van de Nederlandse taal op de werkvloer. Voor de groep mensen die tussen deze categorieën in zit, vaak vrouwen met zorg voor kleine kinderen, geldt dat hun taalniveau te laag is voor de mate waarin zij willen participeren. Hierbij gaat het vooral om het verrichten van vrijwilligerswerk. In dit geval is het aanbod voor vrijwilligerswerk niet passend bij de vraag waardoor mensen op hetzelfde participatieniveau blijven hangen.

De intensieve begeleiding van inburgeraars door de trajectcoaches heeft ertoe geleid dat veel cliënten in staat zijn geweest één of meerdere treden te stijgen op de participatieladder. Ook het aanbod door maatwerk via de digitale marktplaats heeft hieraan bijgedragen. Anderen blijven op dezelfde trede, maar schuiven wel op in de pijlers omdat ze ofwel met inburgering ofwel met participatie ofwel met een combinatie hiervan bezig zijn. Door persoonlijke begeleiding wordt de kans kleiner dat een inburgeraar tussentijds stopt met een inburgeringstraject of met participeren. Aandacht voor de persoon achter de inburgeraar is hierin van groot belang gebleken. Doordat de trajectcoach tijdens persoonlijke contacten ook ingaat op andere zaken dan alleen inburgering wordt er vertrouwen bij de inburgeraar gewonnen. Door vertrouwen te creëren tussen de inburgeraar en de trajectcoach, komen zowel de sterke als de minder sterke eigenschappen van de inburgeraar naar voren. De trajectcoach motiveert de inburgeraar door de focus te leggen op zijn sterke eigenschappen. Door deze aanpak wordt het zelfvertrouwen van de inburgeraar vergroot. Gebrek aan zelfvertrouwen is vaak een belemmerende factor zowel vóór als tijdens een traject. Uit de gesprekken met potentiële inburgeraars is verder naar voren gekomen dat zij vaak onzeker zijn in de contacten met andere mensen. Sommige mensen schamen zich voor hun geringe kennis van de Nederlandse taal. Ze geven aan dat ze eerst de Nederlandse taal willen verbeteren om zekerder van zichzelf te worden. Als dat gelukt is hebben ze meer vertrouwen om actief deel te nemen aan de Roermondse/Nederlandse samenleving. Hierdoor zullen zij over het algemeen in eerste instantie niet deelnemen aan de activiteiten.

De door Roermond ontwikkelde participatieladder is een goed instrument gebleken voor de nulmeting en de meting tijdens het traject en zal naar verwachting ook een goed instrument zijn voor de eindmeting. Het is echter een instrument dat vooral nuttig voor het team inburgering van de gemeente Roermond en niet zozeer voor andere afdelingen of partners. Reden hiervoor is dat de pijlers zich enkel op inburgering richten.

4.7. Acties

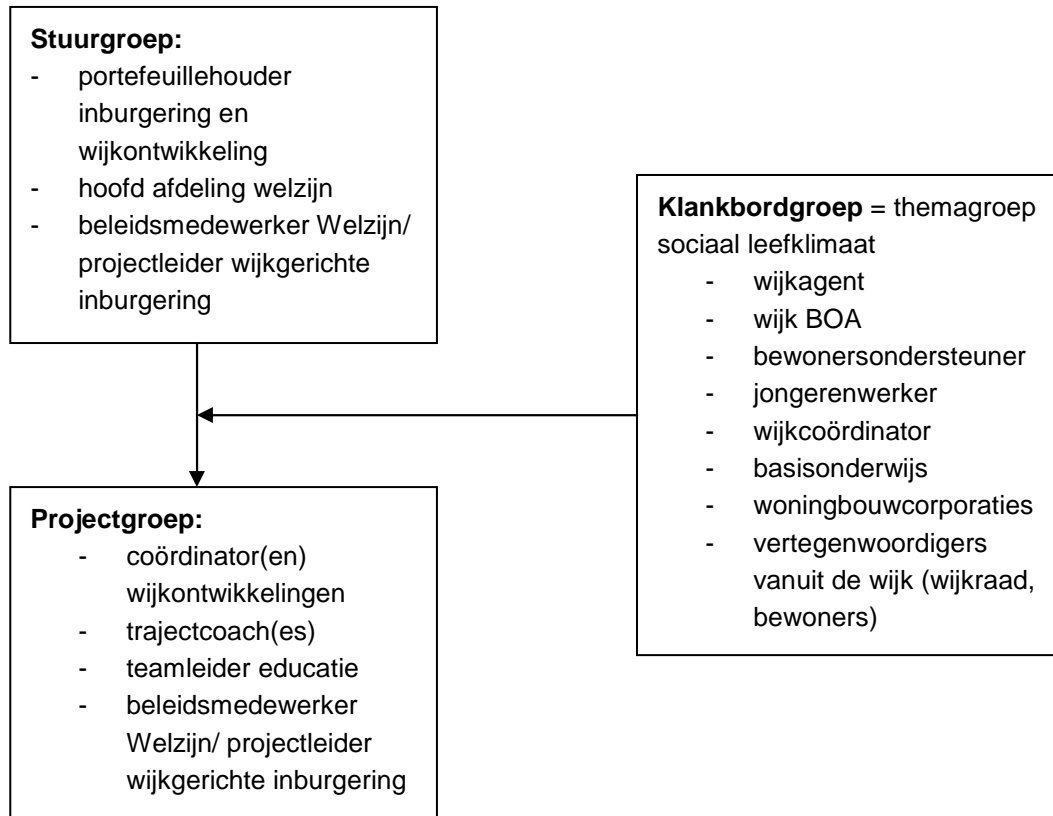
In 2011 zal Roermond nog meer inzetten op de (blijvende) participatie van de inburgeraars. Het jaar 2011 wordt vooral gebruikt om de mensen die nu bezig zijn met een inburgeringstraject te volgen en te begeleiden en ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen de inburgering succesvol afronden en duurzame participatie wordt bereikt. In 2011 zal Roermond zich bovendien uitspreken over Nederlands taalonderwijs vanuit de totale mogelijkheden van het participatiebudget en breed welzijnsbeleid dat erop gericht is dat alle Roermondse burgers mee moeten doen.

Hiermee zal ook onderzocht worden in hoeverre het mogelijk is om het gat tussen het taalniveau en de mogelijkheden voor vrijwilligerswerk te dichten. De samenwerking met de Roermondse vrijwilligerscentrale zal hierin een belangrijke rol vervullen. Daarnaast zal voor de groep inburgeraars die heeft aangegeven vanwege een gebrek aan zelfvertrouwen niet te durven participeren gezocht worden naar een bestaand passend empowerment-aanbod binnen de wijk.

5. STURING OP HET INNOVATIETRAJECT

5.1. Projectstructuur

Voor de uitvoering van het innovatietraject wijkgerichte inburgering is onderstaande projectstructuur vormgegeven.

Figuur 2: projectstructuur

De projectgroep komt één keer in de 6 weken bij elkaar. Taak van de projectgroep is om het project en de daarbij behorende producten steeds verder te ontwikkelen, in te bedden in de reeds bestaande wijkgerichte aanpak, de voortgang van het project te bewaken en met elkaar af te stemmen. Dit overleg heeft sinds juli 2009 periodiek plaatsgevonden.

De stuurgroep komt één keer per kwartaal bij elkaar en heeft als taak het vaststellen van de producten en het informeren van het college van B&W. Daarnaast is in oktober de evaluatie netwerkbenadering en de evaluatie van de huisbezoeken aan de stuurgroep voorgelegd. Ook deze evaluatie is aan de stuurgroep voorgelegd.

De themagroep sociaal leefklimaat fungeert als klankbordgroep voor dit project. De trajectcoach legt aan deze groep (periodiek) concrete vragen voor m.b.t. wijkgerichte inburgering en producten die in het kader hiervan ontwikkeld worden. De themagroep Sociaal Leefklimaat vindt maandelijks plaats en wel in de wijken Het Roermondse Veld en Kemp/Kitskenberg-Heide. Tot heden hebben de trajectcoaches acht keer concrete vragen voorgelegd met betrekking tot de ervaring met het innovatietraject tot nu toe en de verbeterpunten ten aanzien hiervan. Ook is de manier waarop er met signalen vanuit het wijkteam wordt omgegaan geëvalueerd. De themagroep Sociaal Leefklimaat wordt verder goed op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen rondom het project wijkgerichte inburgering en rondom inburgering in zijn algemeenheid. De aanwezigen worden door de trajectcoach gevraagd mee te denken en te kijken naar structurele verbetermogelijkheden op uitvoeringsniveau.

Bovendien sluiten de trajectcoaches aan bij de bestaande overlegstructuren in de wijk zoals de wekelijkse briefing, wijk rondgangen en het jongerenoverleg.

5.2. Rollen

Voor de uitvoering van het innovatietraject wijkgerichte inburgering is een projectstructuur vormgegeven die bestaat uit een stuurgroep een projectgroep en een klankbordgroep. Binnen deze structuur zijn een aantal belangrijke rollen te onderscheiden, namelijk de rol van de projectleider/ beleidsmedewerker inburgering, de rol van de teamleider educatie, de rol van de wijkcoördinatoren en de rol van de trajectcoaches.

5.2.1. Projectleider/ beleidsmedewerker inburgering

De gemeente Roermond heeft ervoor gekozen om één persoon verantwoordelijk te maken voor het projectleiderschap wijkgerichte inburgering en het inburgeringsbeleid. Op deze manier kunnen de bevindingen vanuit de wijkgerichte aanpak die in het innovatietraject centraal staat op eenvoudige wijze onderdeel worden van het reguliere inburgeringsbeleid. Door het leegtrekken van het BPI heeft de gemeente nu Roermond-breed te maken met de doelgroep vrijwillige inburgeraars. De nauwe samenhang tussen project en beleid komt dan ook ten goede aan inbedding van de wijkgerichte aanpak in de bestaande structuren. De rol van de projectleider is in het plan van aanpak omschreven als inhoudelijk manager / projectmanager. De projectleider/ beleidsmedewerker is hiermee verantwoordelijk voor:

- het bewaken van de voortgang van het innovatietraject;
- de communicatie met de stuurgroep en het college van B&W;
- het signaleren van, en reageren op knelpunten in het proces, het beleid en de politiek;
- vertalen van input trajectcoaches/ team inburgering in vereiste beleidsrapportages;
- aanleveren van producten bij VROM;
- deelname aan projectleiderbijeenkomsten wijkgerichte inburgering;
- voorzitten project- en stuurgroepoverleg.

5.2.2. Teamleider educatie

De teamleider educatie stuurt het gehele team inburgering aan. Dit team bestaat uit drie klantmanagers inburgering en drie trajectcoaches. De teamleider is verantwoordelijk voor:

- de communicatie met het team;
- het intervisieoverleg met de trajectcoaches inburgering;
- voorzitten van het maandelijks teamoverleg;
- de dagelijkse aansturing van het team inburgering;
- het organiseren van alle randvoorwaardelijk zaken zodat het team haar werkzaamheden naar behoren kan uitvoeren;
- het bewaken van de correcte registratie en rapportage in het cliëntvolgsysteem;
- het signaleren van, en reageren op knelpunten in de uitvoering;
- het aanleveren van input t.b.v. de vereiste rapportages.

Ten aanzien van het hoofddoel van het innovatietraject (participatie) heeft specifieke sturing plaatsgevonden ten aanzien van:

- belang van en nadruk op dualiteit.
- aandacht voor opvolging van afspraken met inburgeraars;
- opbouwen van een persoonlijke relatie met de inburgeraar;
- duurzame participatie.

De projectleider/ beleidsmedewerker inburgering en de teamleider educatie hebben driewekelijks bilateraal overleg over o.a. het inburgeringsbeleid en de stand van zaken met betrekking tot het innovatietraject. Op deze manier worden knelpunten snel gesignaleerd en opgepakt.

5.2.3. Wijkcoördinatoren

De wijkcoördinator vervult in dit project drie rollen, namelijk: procesmanager, communicatiemanager en netwerkmanager in de wijk. De belangrijkste rol in het kader van dit innovatietraject is die van netwerkmanager. Dit houdt in dat de wijkcoördinatoren verantwoordelijk zijn voor het invoeren van de trajectcoaches in bestaande wijknetwerken, het introduceren van de trajectcoaches bij partners en het kennismaken met sleutelfiguren. Daarnaast is de rol van communicatiemanager van belang geweest. In wijknetwerken is informatie gegeven over het innovatietraject. Ook hebben de wijkcoördinatoren de trajectcoaches geïntroduceerd bij een aantal bewoners. In de rol van procesmanager heeft de wijkcoördinator vooral een taak in het meedenken en andere manieren te vinden potentiële inburgeraars te bereiken.

5.2.4. Trajectcoaches

De trajectcoaches zijn de spil van het Innovatietraject Wijkgerichte Inburgering en vervullen dan ook een diversiteit aan rollen, namelijk verkoper, acquisiteur, trajectbegeleider, participatiecoach, netwerker en makelaar. De trajectcoaches hebben sinds de start van het project een transformatie doorgemaakt van klantmanager, die gericht is op het behalen van de taakstelling op het gebied van inburgering en waarvoor inburgering een doel op zich is, naar een trajectcoach, die gaat voor, kwaliteit en tegelijkertijd verkoper en netwerker moet zijn en waarvoor inburgering slechts een van de vele instrumenten is om participatie te bevorderen. Deze transformatie heeft tijd gekost, maar inmiddels kan geconcludeerd worden dat deze heeft plaatsgevonden en resultaten oplevert. Gebleken is ook dat de ingang op uitvoeringsniveau een effectieve is. De personen die direct in contact staan met de inwoners van Roermond weten wat er leeft en weten elkaar op een zeer laagdrempelige en efficiënte wijze te vinden.

5.3. Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat de projectstructuur goed is opgezet en dat vooral de deelname aan bestaande overlegstructuren belangrijk is voor het succes van het project. Ook is er in de afgelopen periode meer gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot sturing op het project door de stuurgroep. De koppeling die Roermond heeft gemaakt tussen beleid en project maakt dat de bevindingen vanuit de wijkgerichte aanpak op eenvoudige wijze onderdeel worden van het reguliere inburgeringsbeleid. Roermond kan verder concluderen dat de trajectcoaches sinds de start van het project een transformatie doorgemaakt hebben van klantmanager, gericht op het behalen van de taakstelling op het gebied van inburgering en waarvoor inburgering een doel op zich is, naar een trajectcoach, die gaat voor kwaliteit en tegelijkertijd verkoper en netwerker moet zijn en waarvoor inburgering slechts een van de vele instrumenten is om participatie te bevorderen. Deze transformatie heeft tijd gekost, maar inmiddels kan geconcludeerd worden dat deze heeft plaatsgevonden en resultaten oplevert. Het aanstellen van de trajectcoaches is echter een dure en arbeidsintensieve aanpak die zonder de projectgelden vanuit het Rijk niet had kunnen plaatsvinden.

5.4. Structurele inbedding

Het budget voor de inburgering wordt gedurende de komende jaren afgebouwd; in 2011 met 100 miljoen euro, in 2012 met 175 miljoen en 2013 met 235 miljoen euro. Vanaf 2014 wordt er structureel 333 miljoen euro op inburgering bezuinigd, waardoor er in 2014 geen middelen beschikbaar zijn. Landelijk wordt gewerkt aan een stelselwijziging ten aanzien van inburgering. Plan hierbij is dat

nieuwkomers zelf hun inburgering gaan betalen en zich zelfstandig voorbereiden op het examen. Dat geldt ook voor mensen die al langer in Nederland zijn.

In 2011 wordt er in Roermond een kerntakendiscussie gevoerd. Uitgangspunt hierbij is het gestelde dat de burger in de afgelopen decennia steeds meer is gaan denken en verwachten dat de overheid alles regelt. Onder meer de mondiale financiële en economische crisis vragen om een heroverweging van het takenpakket van gemeenten. Een nieuw evenwicht in de verhoudingen tussen overheid en burger is een belangrijke opdracht voor de komende jaren. Een nieuw evenwicht, waarbij duidelijk is dat de burger zelf primair verantwoordelijk is voor zijn eigen leven en waarbij de overheid de taak heeft de burger daartoe in staat te stellen.

Gelijktijdig met, en passend bij de kerntakendiscussie wordt er binnen de afdeling Welzijn gewerkt aan het formuleren van breed toekomstbestendig beleid. Met het oog hierop wordt binnen de afdeling gewerkt aan een overkoepelende en integrale welzijnsvisie die geënt is op de uitgangspunten van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit betekent dat het Roermondse welzijnsbeleid er steeds meer op gericht zal zijn om mensen te ondersteunen zonder hun eigen verantwoordelijkheid over te nemen. Hierbij wordt de sociale omgeving ook op hun verantwoordelijkheden aangesproken.

Bovengenoemde ontwikkelingen vragen ook een andere kijk op de uitvoering van het innovatietraject. De werkwijze waarbij er alles aan gedaan wordt om potentiële inburgeraars te vinden en te verleiden om met inburgering en participatie te starten, past niet bij het scenario zoals hierboven geschetst. Tegelijkertijd stelt Roermond in haar coalitieakkoord 2010-2014 'Slagvaardig en Spaarzaam': *"Integratie begint met het leren van de Nederlandse taal. De kadernota en uitvoeringsnota integratie worden uitgevoerd. De uitvoering is gericht op acceptatie, participatie en erkenning van elkaar"*. In de loop van 2011 zal dan ook bekeken moeten worden hoe het een zich tot het ander verhoudt en op welke manier hetgeen bereikt is in dit innovatietraject, maar ook op het gebied van inburgering in zijn totaal kan worden verankert.